

مکتبہ عالیہ دارالعلوم

۱۸ نجفی سنہ

غرمہ جادی اولی ۱۳۱۵

جزو، عدد : ۶۹

گریدك احوال عمومیه و تاریخیه سی

(مابعد عن جزؤ ۶۷)

۹

نباتات

اسمى آنفا بیان اولئان راولن Raulin علم نباتانہ دخی واقف اولمسیلہ کرید نباتاتی دخی تتبع ایتمش اولدیغندن، اثرینک ایکنجی جلدینک اوچ یوز صحیفہ قدرینی جزیره نك نباتانہ دار معلومات مختلفہ حصہ ایشدر .

مؤلف مومى الہک افادتندن آکلاشلدیغی اوزرہ مؤلفین متقدمین یالکز اوتوز آلتی نوع کرید نباتاتندن بحث ایتدکاری حالہ اون یدنجی عصرده اجرا اولئان تحقیقات فہدہ کریدده درت یوز طقسان نوع نباتات میدانہ چیقارلمش واون سکرنجی ایلہ اون طقوزنجی عصرده کرید نباتاتنک انواعی بیك درت یوز اون یدیہ بالغ اولمشدر .

کریدده بولئان نباتات حقندہ معلومات و یرن مؤلفین متقدمینک باشلیجهلری تہوفراست Théophraste دیوسقوریدیس Dioscoridis وبلین Pline اولہرق، مؤلفین متأخرینک باشلیجهلری دخی مہنور سیئوس Meursius بھلون Bêlon طورنہ فور Tournefort سیبر Sieber اسپرات Spratt و سارہدر . بالادہ بیان اولئان بیك درتیوز اون یدی نوع نباتاتنک ۸۷۶ سى یوز الی مترو قدر مرتفع اولان یرلردہ ۵۲۵ شى یوز الی متروندن، آلتی یوز مترو و ۱۷۹ زی آلتی یوز متروندن بیك مترو و ۱۳۸ زی بیك

مترودن بیک بش یوز مترو و قصور ۱۲۶ سی بیک بش یوز مترودن ایک بیک مترو ارتفاعده اولان مواعده بولور .

ذکر اولنان بیک درتوز اون یدی نوع نباتات مختلفه نیک هریری علم نباتده آیروجه بر اسم ایله معروف اولهرق ، بو اسملرک کافه سی لاتینجه در . بین الاهی نباتات مذکوره نیک سکسان ، طقسان قدری گریدلیر مخصوص لسانده مستعمل آرو آرو اسملر ایله توسیم قلنش ایسه ده قصور نباتاتک گریک انواعی و گریک اسمیسی اهلیجه مجهول بولمیشدر .

نباتات مذکوره دن ذیقظاموس *Δίκαμος* تعبیر اولنان نوعی یوکسک یرلرده و باخصوص ایذا طاغنده نابت اولهرق ، خاصه مخصوصه سی حسیله کلیتلی مقدارده جمع اولوب قوریدلمقده و جای مقامنده استمال اولندیغی جهتله بعضاً مقدار کلیسی گریکدن اخراج ایله اوروپایه سوق واسر ایدلمکده در . بو نوع نبات گریده مخصوص اولهرق دیگر هیچ بر یرده بولمیشور .

طیب مشهور ایپوقراط *Ipcrate* دیورکه حامله اولوبده مشکلات ایله وضع حل ایدن قادیسلرک بر مقدار ذیقظاموسی صویه آتورق ، او صوبی ایچملری وضع حلی تسهیلی ایدر . پلوطسارک *Plutarque* ک دخی روایتنه نظر آ کچیلر اوق ایله مجروح اولدقلمی وقت ذیقظاموس بولندیغی یرله قوشوب بو نباتدن اکل ایله جریخه لری التیامیدر اولمقده در .

ایذا طاغنه یقین یک مرتفع بر محله بولنان بر یرده کان (آتویا) نام قریده بولندیغی اساده یرلردن شو غریب حادثه یی ایشتم :

ایذا طاغی اوزرنده رعی اولنان اغنامدن بعضیلری ایذایه مخصوص بر نوع نباتات اکل ایتدکلمی زمان دیسلری عادتاً آتون ایله یالیزلانمش کبی بر لون مذهب پیدا ایتمکده در . آنجق بو حال یک نادر گورلمکده اولدیغندن ، او یالیزی و یرن نباتاتک یک قلیل مقدارده و نادر یرده بولندیغی استدلال اولیور . قریه مذکوره اهالیسی بو نباتی بولمق اوزره هر درلو تحریاته تشبث ایتمشر ایسه ده حالا بوله مامشدر . اغنامک بویله یالیزی دیسلرینی رأی العین گورمش اولان و سوزلری هر وجهله وثوق واعتماده شایان بولنان معتبران بو حالی نقل و حکایه ایتمکده درلر .

معدن صولری

گریدده معدن صولری پك آذر . اجرا اولنان تحقیقات فیه نتیجه‌سندده سلنه واستیه قضاالینك بر ایکی طرفسده اهمیتسز برر معدن صویی واردر . برده پذیه قضااسندده كان (قاقون اورو س) تسمیه اولنان طاغك شرقه طوغری اولان اتكلرنده و دكتره یقین بر یرده دخی بر صو منبئی واردرکه ، اوردان چقان صویك شدتلی قوه فعلیه‌سی اولوب جوار قرا اهالیسی او مقصدله مذکور صویی استعمال ایتمكده درلر . بونكله برابر آماری قضااسندده طاش صویی Νερό της Πέτρας نامیله بر صو واردرکه بونك قوم علتیه فوق العاده فائده‌سی اولدینی بالتجربه تحقیق ایتمشدر . شوقدرکه ذكر اولنان صویی منبعندن ایچمك لازم گلدیگندن ، شیشه‌له و یاخود سائر قابله وضع اولنوبده بشقه یره نقل اولنور ایسه خاصه‌سی غائب ایتمكده اولدینی مرویدر .

رسمو قضااسندده كان (خرق) مناستری نام قریه جوارنده دخی پك غریب دیگر بر معدن صویی موجود اوله‌رق منبعنده پك چوق چامور حاصل اولمقده در . قریه مذکوره اهالیسی البسه یايق اوزره مایعه ایتدکله‌ری بیاض قاشلری مذکور چاموره وضع ایله اورداده یگر می درت ساعت بر اقمقده درلر . یگر می درت ساعت صکره قاش چاموردن چیقارلدینی وقت قوی مانی بررنك آلدینی ظاهر اولور . و بونك اوقدر نابتدرکه ، یاپیلان البسه اسکیوب آلتنجیه قدر هیچ صولوب تحویل لون ایتمز . مسارا اوقوه‌سندده دخی بر گوکرد صویی منبئی اوله‌رق ، او صدون ایچیلجه آغزده گوکرد طعمی و رایحه‌سی حس اولنیور . مذکور صویی ایچنلرك بر مدت صکره پك زیاده سمن پیدا ایلدکله‌ری بالتجربه ثابت اولمشدر .

بوندن ماعدا جالب دقت دیگر صولر واردرکه آنلره آجی صولر Αλγυζ' دینور . بۇ صولر ایرمق حالنده جریان ایتمكده در ؛ و بوقیلدن اوج ایرمق موجوددر . بریسی آپقرون قضااسنك آلیریوس Αλγυζ' نام گورفرده و سطح دریادن اون اوج

مترق قدر ارتفاعده واقع اوله رق، منبعندن دگره قدر طولی ایکی کیلومتر ق راده سنده در. اینجیسی، قندی نك کور فزنده و سطح دریانینه اومقدار ارتفاعده واقع اولوب، منبعی بک یوکسک برطاغث اساسنده بولهرق اورداده سکسان مترو محیطده برکول حاصل اولمقده واشبو گولده بر چوق بالق دخی بولمقده در. اوچنجیسی مذکور ایکی ایرمقدن دهاکوچک اولوب لاشید سنجاغنده قریحجا قریه سنك آلت طرفنده و آبی نیقولا لیمانك جنوب شرقی جهتده واقعدر.

مذکور ایرمقلرک صولری فی الحقیقه آجی اولوب بؤ آجیلغ نهدن نشأت ایتمدیگی حقدده بر چوق سیاحتلر طرفندن مختلف آرا و مطالعات در میان اوله رق بعضی سنك اعتقادنجه ذکر اولنان ایرمقلرک منابعنه یر آلتنده بولنان بر طاقم سیلار ایله دگر صولری قاریشمقده بوندن طولانی ایرمقلرک صولری آجی اولور ایمش.

آنجق اسمی بالاده بیان اولنان راولن Raulin طرفندن بر کیا گرله برابر اجرا ایدیلان تحقیقات فیه نتیجه سنده یر آلتنده کی صومجرالینك خذاسنده طوز معدنلری بولهرق، صولرک آجی اولمسی اشبو معدنلره ایلمش سندن ایلرو گلدیگی آکلا شلمشدر.

احوال زراعت و محصولات

گرید جزیره سنك زرده صالح بک چوق یرلری بولمق حسیله اهالی جزیره من القدیم امر زراعتله اشتغال ایتمکده ایدیلر. جزیره اقلیمك اعتدالی، اراضی سنك قوه نباتیه سی و هر طرفنده صولرک فیض و برکتی زراعتك ترقیسنه مدار اوله رق، باخصوص ازمنه قدیمده امر زراعت گریدك هر طرفندن زیاده « مسارا » دینلان واسع اقودهده فوق العاده رقی ایتمش ایدی.

بؤ اقوه، جزیره نك جهت جنوبیه سنده کائن اوله رق، طولی یگر می بش میل راده سنده و عرضی اوچ ایله درت میل آره سنده در. اقوه نك جهت شرقیه سندن « آنا بؤذاری » نه ری و طولاً اورتیه سندن « یرق بؤطاموس » نه ری کچور. دیگر بر چوق طرفلرنده دخی متعدد سیلار جاریدر. اقوه نك طولاً

هر یکی طرفند بر صره طاغیر بولندرق، اراضی دوزج و فوق العاده محصول دارد. مذکور اووه ده کی اراضی تمامیه زرع اولسه گریده خارچدن دقیق ادخاله اصلا حاجت قالمیه جنی و بر خیلی مقداری خارجه چیقار یله جنی محققدر. فقط نه چاره که اومنت اراضینک تمامیه زرعی ایچون اوراده مقدار کافی اهالی بولمیدنی کبی، وسائط نقلیه دخی مفقود اولدیغندن، اووه ده بولنان کویلدن هر برینک اطرافنده اهالیسنک احتیاجاته کفایت ایده جک درجده بر مقدار اراضی زرع اولندرق، قصور اراضی حال معطلیده در.

مرزوعانک یتشمکه باشلادینی زمانلرده اووه نك منظره سی غایت کوزلدر. او یله بر زمانده قنیه طرفندن مسارایه گیدیور ایدم. اووه نك جهت شمالیه سنده کی طاغیرک بر جوق صعب المرو بر لرلندن کچرک نهایت اووه یه ناظر بر تپیه چیقوب اووه یه احاله نظر ایلدیگم زمان حیرته قالدیم. ابتدای امرده بحر کبی کورینان او واسع اووه ده طور اغنک قرمزیه مائل اولان رنکی، مرزوعانک لون اخضر یله قاریشهرق او یله کوزل بر منظره تشکیل ایدیورکه، تعریفی حقیقه غیر قابلدر. بومنظره لطیفه یی طوبه طوبه سیر و تماشا اتمک اوزره بر ساعت قدر تپه ده توقف ایتدم.

ازمنه قدیمده «ایذا» طاغیرک مسارا جهتده کی طرفنده ساکن بولنمش اولان Pelasges بواووه نك محسنات طبعیه سی و اراضیسنک قوه نبایه سی تقدیر ایلله اورایه اینوب غورتینا Ρόδοι نامیه توسیم اولنان بلدی نی تأسیس ایتشلر و در حال اوراده زیتون آغاچلری غرس و اراضی بی زرع ایتمکه مبادرت ایلشلردر. زراعت سایه سنده بلده مذکوره اهالیسی فوق الحد رفاه و سعادت حاله مظهر اوله رق، اووه نك سواحل غربیه سنده بولنان «ماطالا» لیماندن ذخایر اخراجاته دخی ابشار ایتشلر و فیکلر Phéniciens ایلله بک مهم معاملات تجاریه ده بولنمشلردر. نهایت بلده مذکوره اوقدر ایلرولمشدرکه، استراوونک افاده سی وجهله گریده بلاد قدیمه سندن اک زیاده شهرت و قوت کسب ایتمش اولان اوچ بلده دن بری غورتینا بلده سی ایدی.

مذکور مسارا اووه سنده اولدینی کبی Κνωσός و کیدونیا Κνωεζ جهتلرنده و جزیره نك دیگر بر جوق طرفلرنده دخی زراعتله اشتغال ایدلمکده

و بوسیله اهلای جزیره رفاه و سعادت له یساقمده بولمیش اولدینی حالده یینلرینه نفاق دوشه رک ، هر بری مستقلاً اداره اولمق اقعاسنده بولمشی اوزرینه جزیره ده بر جوق کوچک حکومت مستقله تأسس ایتمشدر .

ایکنجی بابده بر تفصیل نقل و حکایه اوله جنی وجهله اشو حکومت مستقله یی تشکیل ایدن بلاد اهلایسی یکدیگر لری اوزرینه هجوم ایله بر جوق مناقشات داخله ظهوره گلش و بوالک نتیجه سی اولق اوزره بر جوق شهر لر کلیاً محو اولمش اولدینی گبی امر زراعته دخی طبیعی خلل گلکله ، نفوس اهلاینک مقداری ده تناقص ایتمه باشلادیغندن ، قالان اهلاینک اکثریسی قدیمائ اولدقلری رفاه و سعادت حالدن محروم و بویوزدن دوچار فقر و ضرورت اولمشدر .

نهایت میلاد عیسادن آلتمش یدی سنه اول کرید جزیره سی رومالیار طرفندن استیلا اولمق له ، روم حکومتی برلیرلک مالک اولدقلری اراضی بی تحت تصرف لریده ابقا ایله برابر ، امر زراعتک ترقیسی ایچون بعض تدابیر اتخاذا ایتمش اولسی اوزرینه جزیره ده زراعت یکیدن ترقی به یوز طومش و باخصوص مسارا اووه سنده حاصل اولان فضله ذخائرک مقدار کلیسی رومایه نقل و اخراج اولمقده بولمیش ایدی .

کرید جزیره سی ونیکولورک تحت اداره سنه کچمسیله برابر اغتشاشات باشلادیغندن ، ونیکولور بشقه درلو تدابیر اتخاذا ایتمشلردر . دارو Daru نام مؤلفک ونیدک جمهوریتک تاریخی نامیه تالیف ایلدیکی اثرده (۱) نقل و حکایه اولدینی وجهله جزیره نك ونیکولور طرفندن استیلا سندن بر قاج سنه صگره ظهور ایدن اغتشاشاته اشتراک ایتمش اولانلرک متصرف اولدقلری اراضینک نصفی بالمصادره ونیدکدن کریده اعزام ایله اقراده اسکان ایدلمش اولان بش آلای یوز عالمیه تقسیم اولمشدر . الی سنه صگره یکیدن ظهور ایدن اغتشاشات اوزرینه کرید جزیره سنده بولنان املاک و اراضی اوچ قسمه تقسیم اولوب ، بری امانت اداره اولمق اوزره ونیدک حکومته و دیگر قاتولک صنف روحانی به و اوچنجیسی اول و آخر کریده اسکان ایدیلان ونیکولوره تخصیص قلمشدر . بونلره تخصیص اولوب کرید اراضینک

ثلث مقدارندن عبارت بولغش اولان اراضی ۵۳۷ دأرده به بالتقسیم اشبو دوارثک یوز اوتوز ایکبسی (nobles) اصیل عائله لره و قصور ۴۰۵ شی دیگر لره ویرلمشدر . شوقدرکه اصیل عائله لره ویرلمش اولان یوز اوتوز ایکب دأرده ده کی املاک و اراضینک وسعت و جسماتی قصور درتوز بش دأرده ده کی املاک و اراضینک وسعت و جسماتندن ازید ایدی .

بونک اوزرینه اعمار اراضی به و غرس اشجاره و باخصوص زیتون آغاچلری یتشدرلمسنه صرف سبی و غیرت اوله رق ، امر زراعتک ترقیسنه اقدام ایدلمش ایسه ده دیگر طرفدن اغتشاشاته دخی دوام اولغش اولمسندن طولانی جزیره نک احوال - زراعیه سنده کاه آثار تدنی و کاه آثار ترقی مشاهده اولمخده بولغش ایدی .

مع مافیه وندیکولره ویرلمش اولان اراضینک اکثریسنده امور زراعیه ایله اشتغاله اصرار اوله رق ، حتی کریده شکر قامشی بیله نقل ایله یتشدرلمسنه چالشمشدر . وندیکلو مارکو جانونو Marco Zanono کریده شکر قامشی یتشدرمک و شکر اعمال ایتمک امتیازینک کندوسنه اعطا ایدلمسنی وندیک حکومتدن استدعا ایلسی اوزرینه کیفیت جمهوریتک مجلس خصوصیسنده جزیره ده ایلمک دفعه اوله رق شکر اعمال ایده جگی تاریخدن اعتباراً اون سنه مدّت ظرفده آخری طرفدن کریده شکر قامشی یتشدرلمامک و شکر اعمال اولغماق و بونک خلافده حرکت ایدن اولور ایسه محصولات و اعمالاتی مصادره اولغق و امتیازک تاریخ اعطاسندن اعتباراً ایکب سنه ظرفده شکر قامشی یتشدرلمسنه مباشرت ایدلمدیکی حالده امتیاز فسخ و ابطال ایدلمک شرطلریله شکر قامشی یتشدرمک و شکر اعمال ایتمک امتیازی ۱۴۲۰ سنه سنده مومی الیه مارکو جانونویه اعطا قلمشدر .

بونکله برابر شکر اعمالاتی استدیگی کیلرله خارجه اخراج ایتمک و عملهلرینی و ماللارینی محافظه کندوسی و بش نفر آدمی کریڈک هر طرفده مسلحاً گزمک و استخدام ایده جگی عمله دن فرار ایدنلری توقیف و بحریه فراریلری حقسنده مرتب اولان مجازاته دوجار ایتدیرلملری ضمننده حکومت محلیه به تسلیم ایتمک صلاحیتینی حاز اولق و استدیگی محله اراضی امیریه مبایعه ایلمک کی صاحب امتیازه برخیلی تسهیلات

و مساعدات دخی ابدال ایدملشدر . بونک اوزرینه مومی الیه مارقو جانونو آپقرون
 قضاسنده شکر قامشی یتشدیرمگه مباشرتله برابر شکر اعمالآخانه سنی دخی اوراده
 تأسیس ایتش و بر مدت صکره توز شکری اخراجانه مبادرت ایلش ایدی .
 مومی الیه مارقو جانونویه و یریلان امتیاز مدتک ختامندن صکره گریده شکر
 قامشی یتشدیرلمسینه دوام وسی و اقدام ایدلمسی حقنده گریدلیرله خطاباً بعض
 وصایای حاوی ونیدیک حکومت مرکزیه سی طرفندن برامرنامه اصدار اولمش ایسه ده
 مرور زمان ایله بونوع محصول کلیاً محو اولمشدر .

بادم، لیون، پورتقال، انجیر آغاجلریله سائر هر درلو اشجار مثمره دخی فیض
 و برکت اوزره بولمش اولدیر، گبی، باغلر دخی چوق ایلرولمش ایدی . (مالو قآزی)
 Malvoisie نامیله اعمال ایدلمکده بولمش اولان برنوع شراب اق درجه لذیذ و نفیس
 ایدی که اساطیردن یوپتر Jupiter ک گریده ایکن Nectar مقامنده اشبو شرابدن
 ایچمکده بولمش اولدینی حکایه ایدیلور ایدی . بو شراب ونیدیکه و بوغازلر طریقیله
 افلاق و لهستانه و ونیدیک ایله هامبورغ و دانجیق طریقلریله آلمانیا ک هر طرفه
 و حتی انگلتریه نقل اولمقده بولمش ایدی . مع مافیه گرك بو شرابک و گرك
 سائر اخراج اولنان هر نوع شرابلرک منحصرأ ونیدیک سفانیده نقل و اخراجی
 واجبی سقائی ایله اخراج اولنانلردن یک آغر رسومک اخذی تحت قراره آلمش
 بولمسندن طولانی، شراب تجارتنه خلل گتورلمکده بولمش و بناء علیه اهالی اول بایده
 شکایات درمیانندن خالی قالمش ایدی .

بر مدت صکره یریلرک بر قسمنه املاک مغصوبه لری اعاده قلمش اولمسیله بونلر
 دخی امور زراعیه ایله اشتغال ایتشلر ایسه ده حاصل اولان زخایردن حکومته رسم
 اوله رق ثلث مقدار ی Tercianas آلمقده بولمش اولدیغندن، اوقبی آغر رسوم
 طبیعی امور زراعیه لرینک درجه مطلوبه ده ترقیسنه مانع اولمقده بولمش و برده لاشید
 و دیگر بر جوق طرفلرده زرع صالح کلیتی اراضی بولدینی حالد اغتشاشانه اشتراک
 ایدنلرک ما کولاتدن محروم قالمی مقصدیله اوقبی اراضینک یریلر طرفندن زرع
 اولمشی تحت ممنوعیته آلمش ایدی .

کریک جزیره سی سلطنت عثمانیه طرفین فتح اولندقدن صکره امر زراعتک یکنی باشند ترقیسنه بحقر سعی و اقدام اولنمشدر .

اقر صروده کریکده موقع اجرایه وضع اولان ویرکو اصولی تفصیلاتی حقنده تألیف و نشر ایتمش اولدینم آنفاً بیان اولان رسالده حکایه اولدینی وجهله بعدالفتح کریک حاوی اولدینی قرا، تملیکات، زعامات، تیمارات، اوقاف و خاص هایون اعتباریله بش قسمه تقسیم اولنهرق آلمشی تقرر ایدن رسوم و تکالیفک استیفا سنه مبادرت اولنمش ایسهده، یریلرک قدیملاً مالک اولدقلری املاک و اراضی به طوقنیه رق املاک و اراضی مذکوره اصحاب سنه و یریلوب تحت تصرفلرنده تمامیه ابقا ایدلمش و املاک و اراضی صاحبلرندن برینک وفاتی تقدیرلرنده املاک و اراضی متروک سی ورثه سنه انتقال ایتمکده بولنمش ایدی .

حقوق تصرفیه و ارثیه به بو درجه رعایت ایدلمسی و صنوف مشروحه عائد قرا داخلنده سوء استعمالات و وقوع بولماسنه فوق العاده دقت و اعتنا ایدلمش اولمسی هرکسه امنیت و غیرت بخش ایلدیگندن اهالی جزیره امور زراعیه لرینه کمال گرمی ایله اشبت ایتمشدر .
 بخصوص صنوف خمس مشروحه دن برنجیسنه عائد قرا اهالیسنه ایدیلان حمایه ذکر مخصوصه شایان اولدیغندن بو بابده بعض تفصیلات اعطاسنه لزوم گورنمشدر :
 تملیکات دینسلان قرا، رسوم و تکالیفی خدمات مدوحهده بولنمش اولانلره باملکنامه هایون تملیک اولان کویار اولوب، عهده لرینه بو وجهله قرا تملیک اولانلرک اکثریسی، قرای مذکوره نك رسوم و تکالیفی جوامع شریفیه و دیگر خیرات و مبرات باوقفنامه وقف ایتمش ایسهده، جوامع شریفه و سایر مبرات و خیرات مصارفی قرای موقوفه حاصلاتندن چیققدنصکره قصور قالان حاصلات شرط واقف وجهله ورثه لرینه عائد بولنمش اولدینی گبی، علی العموم قرای مذکوره امورینه نظارت ایتمک وظیفه سی دخی کذلک کندیلرینه انتقال ایتمکده بولنمش ایدی .

شورای دولت ملکیه داژمه سی اعضاسندن

(مابعدی نسخه تالیفده)

آندریا قوپاسی

